

Սէկը ջերմ ունեցողի մը համար կուտ մը կուտայ, որ հարեն ու խմբը նեն. անոնք սխալ իմանալով տաք ջրով կուտան, և տաք պահելու ետեւէ կ'ըլլան. մէյմ'ալ կը նային որ բոլոր մարմինը և ըզունկները կը կապուտնայ: Սէկէն դեղը տուողին իմաց կուտան, կ'իմանայ սխալումը, վրայէն նորէն պաղ ջրով կուտայ, ու շուտով կը լաւցընէ:

Պ. Պ

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Նոյն - Լ'42:

Լ'30 տեսակ ծովային թռչուններն խիստ շատ են, և գրեթէ ամէնքն ալ կամ ձկներով և կամ սատակներով կ'ապրին: Տեսքերնին տգեղ է, ձայներնին անախորժ. բնութեամբ կատաղի, և այնչափ անյագ են, որ չէ թէ միայն ձկանց համար պատրաստուած կարթովն կը բռնուին, հապա նաև տախտըկի մը վրայ նկարուած ձկներու վրայ ալ կ'իջնան և կերակրոյ համար իրարու հետ ալ անդադար կը կուռն: Լ'յս թռչնոց կտուցն սուր երկայն ու երկու կողմերն տափակ է, ծայրն ալ կեռ. պոչը ճեղք չունի և ոտքերն երկայն է, մատուղներն ալ միակտոր մաշկով պատած է, գլուխն հաստ և կարծես թէ ուսերուն մէջ մտած է: Լ'սոնք ծովեզերքն աղէկ կը վազեն, ջրոյն վրայ ալ արագապէս կը թռչին: Նոյն մօտ լեռներուն ժայռերուն վրայ կը նստին, և ինչուան հարկը փարսախ տեղ ցամաքէն կը հեռանան. և ամէն կողմներն ու աղի ջուր եղած տեղեր կը գտնուին: Սխներնին պինդ և հոտած է:

Հոս ասոնց մէկ քանի տեսակն դրնենք. որոնց շատը գունով կը տարբերին իրարմէ. և այս թռչնոց գոյնը միշտ

միակերպ չէ, քանի որ տարիքնին առնեն գոյներնին ալ կը փոխեն:

Վիխաւոր տեսակներէն մէկն ծովու Բազմագունի Լ'նգըն է, քսան բթաչափ երկայնք ունի. վրայի կտուցին ծայրը կեռ՝ տակինն վրայինէն քիչ մը երկայն, աչքերն մոխրագոյն, գլուխն խիստ խոշոր, կոնակն ու վիզն բաց մոխրագոյն է, թւերուն երկայն փետուրներն սևակալ, կուրծքն փորը և ազդերքն ճերմակ, ոտքերն նարնջի գոյն, եղունգներն սև:

Սարդուն մէկն այս տեսակ ծովու Լ'նգը մը տեսեր է, որ պզտի կենդանիներու հետ կը ծեծկուի. շուն ու կատուի հետ կուռելու ատեն՝ անոնց պոչն խաճնել կը սիրէ եղեր. ճերմակ թաշկինակ ցուցնելուն որչափ ձայն ունի կ'ըսեն կը կանչուրուտէ վախէն: Ս'րիշ մ'ալ ասոր ընտանեցածն տեսեր է որ ամէն օր նոյն ատեն կ'երթայ խոհակերոցին դրան առջև կը կենայ եղեր որ իրեն կերակուր տան. շատ անգամ ալ տնեցիք սեղանէն ելլելէն ետեւ ասիկայ ներս կը մտնէ թւերն բացած, ու ձայներով կերակուր կ'ուզէ եղեր: Շատ տխուր թռչուն է կ'ըսէ պատմողն, կարծես թէ երեսէն դառնութիւն կը կաթէ. ամենևին չթողուր որ մէկն իրեն մօտենայ, և մօտեցողին վրան կը վազէ կը կտցէ: Ս'րիշ կենդանիէ չվախեր, վրանին ալ երթալու սիրտ չընէր՝ ինչուան որ իրենք չգան:

Լ'սոր էգն միայն պզտիկութեամբ կը տարբերի արուէն:

Նոյն Լ'նգըն հիւսիսային ծովերուն մէջ շատ կը գտնուի, երբոր այն տեղուանքն կէտ ձուկէն բռնեն, ասոնք հազարներով անոր վրայ կը թափին ու այս դիէն այն դիէն խաճնելով մէյմէկ պատառ կը փրցընեն կ'ելլեն կ'երթան: Լ'ս բաւական չէ, շատն ալ լեռան պէս ձուկը առջևին ունենալով՝ դարձեալ կը նային որ իրարու բերնէն ալ յափըշտակեն:

Տեսակ մ'ալ կայ ասիկ պզտիկ, որ կտուցի ծայրն սև է, աչքերն մանր ու ամբողջ սև. միայն թւերուն վրայ բաց

գունով սև գծեր ունի . ոտքերն մուժ գեղին , եղունգներն ու պոչն սև :

Հիւսիսային կողմերն ասոր մէկ տեսակն ալ կայ որ ձայնն մարդու ծիծաղին կը նմանի . մեծուժիւնն վայրի աղանոյ չափ է : Սովորաբար հինգ վեց ձու կ'ածէ ձիթենիի գունով՝ վրան սև սև բծերով . թէ որ մէկն ուզէ ասոնց ձուն գողնալ , թէ արուն և թէ էգն դէմ կ'ելեն կը կռուրտին հետը : Եսոր ձագերուն միսն համով է կ'ըսեն :

Սովու ճերմակ Լնգըն խիստ պզտիկ է , կտուցն կարմիր . թւերուն երկայն փետուրքն սև՝ ծայրերն ճերմակ , գլուխն , կուրծքը , փորն ճերմակ , կոնակն սև , ոտքերն մուժ կանաչ , եղունգներն մանր՝ սև : Երեսն թէ շատ օգտակար է պարտէզներու , որդերն ու թրթուրները ջարդելու :

Եկէ մեծն ալ կայ որուն ոտքն ու կտուցն կապոյտ է . երկայնութիւնն տասնըվեց բթաչափ , կոնակն՝ բաց մոխրագոյն , թւերուն մէկ քանի փետուրներն սև գծեր ունին . ուրիշ փետուրներն ձեան պէս ճերմակ է . բայց գոյնը տարի տարուան վրայ կը փոխուի . առջի տարին քիչ մը սև կ'ըլլայ , երկրորդ տարին քիչ մը կը ճերմկի , երրորդ տարին ձեան պէս ճերմակ կ'ըլլայ :

Իսկ ասոնց մէջ ամենէն մեծն սև կոնակովն է , որ ինչուսն մէկ կանգուն երկայնք ունի . կտուցն հաստ , ուժով ու գեղին է , թւերն սև , մէկալ փետուրներն ճերմակ : Ես տեսակն շատ կը գտուի Եւրոպայի ծովերուն մօտերը : Եկէ քիչ մը պզտիկ , բայց ամենէն կատաղի է՝ Երվեկիայի ծովու Լնգըն , ասոր կտուցի ծայրն ծուռ ու սուր է . կտուցին արմատին վրայ սև մաշկ մը ունի : Սրայի գոյնն ընդհանրապէս սև է , ճանկերն սև , ուժով ու ծուռ :

Երիտտոտելի՝ Սահանք՝ ըսած թռչունն կ'երևնայ թէ այս պիտի ըլլայ կ'ըսեն բնախօսքն , վասն զի իր որսին վրայ երկնքէն սահանքի պէս կ'իջնայ :

Երվեկիայի բնակիչներն մեծ պա-

տիւ կը սեպեն իրենց՝ ասոնց բարձր տեղ շինած բոյներն ելել ու հաւկիթներն առնել . անոր համար հին ատեն օրէնք կար կ'ըսեն , թէ ով որ այս գործքիս մէջ վարպետ կ'ըլլայ , ու իրեն յաջորդ չթողուր , այնպիսոյն մեռելն արժանի չէ որ հասարակաց գերեզմանքն թաղուի :

ԵՐԿՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Ա. Երկրի առաջին վիճակը :

Երկրի տեսնուած աստղերը անհուն մեծութեամբ մէյմէկ լուսաւոր արեգակներ են , որ ճառագայթներով իրենց մոլորակներն ալ կը լուսաւորեն : Եսողերը ատենով հաստատուն կը կոչուէին որովհետև անոնց վրայ շարժում մը չէր տեսնուէր . բայց հիմա զանազան քննութիւն ցուցուած է , որ երկրի ամէն մարմիններն ալ յառաջատու շարժմունք մը ունին : Որոնք որ յայտնի մեծ ընթացք մը ունին և շրջան կ'ընեն իրենց արեգական վրայ՝ մոլորակ կ'ըսուին : Սոլորակները երկրիս պէս մարմին են : Սարմին ըսելով կ'իմանանք նիւթ մը որ սահման ունի : Եւ իրեք տեսակ մարմին կայ . հաստատուն , լոյծ և օդային : Հաստատուն մարմիններէն անոնք որ իրենք իրենց վրայ կը դառնան , ձւերնին չեն փոխեր , բայց միայն երբ որ չափէ դուրս արագութիւն ունենան : Ստի հիմա մոլորակները գնտաձւ ըլլալով թէ որ ստեղծուելու ատենին հաստատուն մարմիններ էին , պէտք էր ըսել որ մակերևոյթին ամենեւին փոփոխութիւն մը կրած չէ , որով կը հետեւցնենք թէ ինչ որ հիմայ են՝ առաջ ալ նոյնպէս եղած պիտի ըլլային : Բայց թէ որ մէյմը աչքերնիս մեր երկրին վրայ դարձնենք , կը տեսնանք որ կարծիքնիս բոլորովին ծուռ է . և երբոր կ'ընդունինք թէ երկիրս ալ ուրիշ մոլորակաց նման է , պէտք է ըսենք որ անոնք ալ ի սկզբան հաստատուն մարմին